

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 8 • OKTOBAR 2014 • BROJ 89

КОВАЧ ВЕРБИЋУ:

Нисмо тражили повишицу, већ системско решење и тарифни суверенитет

Проф Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ упутио је 7. октобра министру просвете др Срђану Вербићу отворено писмо у којем каже: „Поштовани, Ваше изјаве дате уочи и за време штрајка упозорења који су успешно организовала четири синдиката иритирале су већину запослених у делатности којој сте Ви на челу, или би бар требали бити, као први међу једнакима. Наиме, изјаве типа да „нема средстава за повишице“ или да „нема разлога за штрајк пошто постоји социјални дијалог“ су, најблаже речено, уношење конфузије у иначе конфузну ситуацију. Стога Вам просветни радници то и замерају, јер, ако сте пажљиво сагледали захтеве свих синдиката, могли сте видети да нико повишице није ни помињао, већ је тражено да се синдикатима врати тарифни (преговарачки) суверенитет и да се политика плата у јавном сектору измени на начин да се уведу платни разреди, али за све – од председника Републике до спремачице у месној заједници у Црној Трави, јер је једино тако могуће исправити неправду према запосленима у просвети који су поднели највећи терет и досададашњег „кресања“ плата у јавном сектору, за разлику од запослених у управи и правосудју, полицији, здравству... који су, ипак, на неки

начин кући носили дебље коверте. Да ли је то била зарада или једнократне, односно виšekратне помоћи, то и није толико битно, јер су просветари на тај начин због опет Вашег одређења да је школовање бесплатно, ускраћени за било какву могућност помоћи, па чак и оне симболичке које смо некад давно једном годишње примали, не зна се баш тачно да ли за Божић или Светог Саву, али су трајно осиромашени просветарима ипак нешто значиле“.

(Наставак на страни 3.)

СВЕЧАНО ОБЕЛЕЖЕН СВЕТСКИ ДАН НАСТАВНИКА

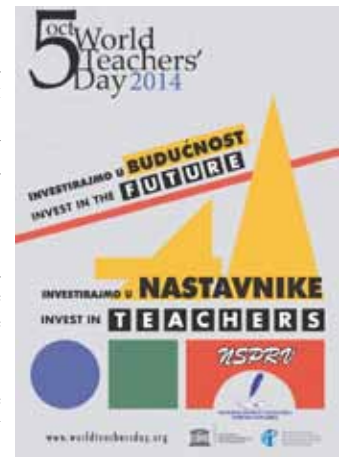
„До 2015. године у свету ће недостајати 1,6 милиона наставника који пружају универзално основно образовање, а до 2030. још 3,3 милиона предавача, показале су анализе Института за статистику Унеска. Такође, у средњим школама ће до 2030. године недостајати 5,1 милион наставника“ рекао је у својој беседи Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар Независног синдиката просветних радника Војводине (НСПРВ) поводом 5. октобра, Светског дана учитеља.

„Ове забрињавајуће бројке о великом дефициту наставника отежавају реализацију универзалног образовања за сву децу. Синдикати указују на неопходност инвестирања у образовање, нарочито у „регрутовање“ будућих наставника и професионално усавршавање током каријере. За

решавање овог проблема неопходна су нова средства и солидарност богатих земаља према сиромашним, наводи Ковач и подсећа да се у земљама чланицама Организације за економску сарадњу и развој у просеку за образовање издваја око шест одсто из бруто домаћег производа. Србија издваја за образовање 3,1 проценат БДП, а Црна Гора, на пример, duplo више“ рекао је Ковач. „Очекујемо да ћете се придружити нашим напорима и подржати активности наставника широм света и тиме указати на горуће проблеме у просвети“ рекао је Ковач.

Подела награда и свечаност у поводу овогодишњег Светског дана наставника је одржана у петак 3. октобра у Сомбору. У уметничком делу програма наступили су ученици Основне и средње музичке школе „Петар Коњовић“ из Сомбора. Затим су се учесницима скупа обратили председник НСПРВ Ранко Хрњаз, градоначелник Сомбора Саша Тодоровић и проф. Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ, емитовани су видео записи везани за Светски дан учитеља, одржана презентација, подељене награде и на крају је организован коктел за све учеснике.

(Наставак на страницама 5–7.)

У овом броју можете још читати:

ПЕТОГОДИШЊА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА.....	стр. 2
РЕФОРМА ПЛАТА У ЈАВНОМ СЕКТОРУ.....	стр. 3
ОДБОР ЗА ПРОСветУ БЕЗ СЛУХА ЗА ПРОСветАРЕ.....	стр. 4
УМЕСТО ЧАСОВА ШТРАЈК И ПРОТЕСТ.....	стр. 4
ПО БРИЗИ ЗА ТАЛЕНТЕ СРБИЈА НА 141 МЕСТУ.....	стр. 8
АКАДЕМСКА ЧЕСТИТОСТ НА НАШИМ УНИВЕРЗИТЕТИМА.....	стр. 8
ВИШАК 5.000 НАСТАВНИКА!.....	стр. 9
СКАМИЈЕ СВЕ ПРАЗНИЈЕ.....	стр. 9
МАЛО ТРОШИМО, ЈОШ МАЊЕ ЗАРАЂУЈЕМО.....	стр. 10
НАШЕ ПЛАТЕ МЕЂУ НАЈНИЖИМА И У РЕГИОНУ.....	стр. 10
МИНУЛИ РАД.....	стр. 11
НАКНАДА СИНДИКАЛНОГ ПРЕДСТАВНИКА.....	стр. 11
СТУДЕНТИ НАПРАВИЛИ МИЛИОН БЕБА.....	стр. 12
ШПАНСКИ СТУДЕНТИ ИСТЕРАЛИ УКРАЈИНСКЕ.....	стр. 12

PETOGODIŠNJA SOMBORSKA UČITELJSKA ŠKOLA 1929–1941.

Promene posle donošenja Zakona o učiteljskim školama, 1929. godine

Šestojanuarska monarhistička diktatura je nizom donesenih zakona veoma brzo zahvatala jednu po jednu oblast društvenog života pa među njima i školstvo. Za dalji život i rad srednjih i učiteljskih škola, a time i za obe učiteljske škole u Somboru, od posebnog značaja su bili Zakon o srednjim i Zakon o učiteljskim školama, doneseni krajem 1929. godine. Mnoge odredbe ovih zakona, a pogotovo Zakona o učiteljskim školama, govore da su u njihovom stvaranju učestvovali dobri pedagozi. Međutim, naporedo sa ovakvim odredbama nalaze se i one koje i u oblasti školstva odražavaju opšti centralizam i nastojanje da se i školski život organizuje u duhu potčinjenosti i služenja režimu, kao i da se podvrgne strogoj i punoj kontroli vlastodržaca. Najvažniji instrument za sprovođenje ovakve politike u školstvu bila su izuzetno velika ovlašćenja ministra prosvete koji je odlučivao o sudbinama škola, nastavnika i učenika. Da bi ministar i njegovo ministarstvo imali što bolji uvid u rad škola i jači uticaj na njih, raspisima i naređenjima su često regulisana i najsitnija pitanja, pogotovo ako su se odnosila na rad i život nastavnika i učenika.

Ipak, ako se ima u vidu organizacija škola i školski režim u vremenu do šestojanuarske diktature, onda je razumljivo da je novi Zakon o učiteljskim školama najveću promenu izazvao produženjem školovanja za jednu godinu, tj. uvođenjem petog razreda kao završnog, zbog čega je period od 1929. do 1941. godine izdvojen u posebno poglavlje.

Produženje školovanja nametnulo je promenu nastavnog plana i programa, pa je u tu svrhu donesen Privremeni nastavni plan i program, koji je, uz neznatne izmene prvih godina, ostao na snazi sve do aprilske katastrofe. Kako zbog produženja školovanja te godine nije bilo maturanata, Ministarstvo prosvete je tek 31. marta 1931. godine poslalo školama Pravila o učiteljskom diplomskom ispit, po kojima će se ispit te godine polagati.

Petogodišnjim školovanjem je nastava u učiteljskim školama podignuta na viši nivo, mada je njime unapređeno samo stručno-pedagoško obrazovanje učenika, dok u pogledu opšteg obrazovanja nije došlo do bilo kakvih promena. Pa ipak, ako se danas analizira čitav niz drugih mera koje su u učiteljskim školama ubrzo usledile, dobija se utisak da je produženje školovanja imalo još jednu svrhu – da smanji broj svršenih učitelja jer su mnogi, a naročito žene, čekale do dve-tri godine na postavljenje. Istina, ovakva situacija nije nastala što nije bilo toliko otvorenih škola, već što je Ministarstvo škrtarilo u otvaranju novih odeljenja, ostavljajući hiljadama učitelja da u nepodeljenim školama rade sa 80 pa i sa 100 učenika, čime je vlada u budžetu ostvarivala velike uštede.

Jedan od najvažnijih događaja u ovom razdoblju od dvanaest godina, koji je takođe bio usmeren na smanjivanje broja učenika, bilo je zatvaranje somborske Ženske učiteljske škole 1932. godine. Na temelju rešenja Ministarskog saveta od 16. juna 1932. godine, Ministarstvo prosvete je 22. juna pod S.n. br. 18293 donelo Odluku o zatvaranju ove škole, a 20. jula pod S.n.br. 22743 ministar prosvete donosi Odluku o pripajanju zgrade i internata bivše Ženske učiteljske škole Muškoj učiteljskoj školi. Tako od školske 1932/33 godine somborska Učiteljska škola deluje kao mešovita škola pod nazivom Državna učiteljska škola u Somboru.

Da zatvaranje Ženske učiteljske škole nije bio običan akt o spajanju dveju škola u mešovitu radi racionalnijeg korišćenja zgrada, opreme i nastavničkog kadra, već radi smanjenja broja učenika, pogotovo ženskih, govore podaci da je već te godine u I razred upisano svega 28 učenika od kojih 10 ženskih a da je sledeće, školske 1933/34. godine obustavljen upis ženskih, dok školske 1934/35. godine nije uopšte bilo upisa u prvi razred.

Do donošenja Zakona o učiteljskim školama u ove škole su mogli bez ograničenja da se upisuju učenici sa završenom građanskom školom ili sa završenom četiri razreda gimnazije ukoliko su bili telesno zdravi i posedovali potrebnu muzikalnost. Zakon ograničava upis u prvi razred jer se paragrafom 34. uvodi „posebni prijemni ispit“ praveći i pri tome razliku između učenika „srednje škole sa položenim nižim tečajnim ispitom“ i učenika koji su završili četiri razreda građanske škole. Za prve kaže da se primaju uz poseban prijemni ispit, a za učenike sa završenom građanskom školom da se i oni mogu primiti u prvi razred ako polože „naročiti ispit za prijem u učiteljsku školu prema pravilni-

ku koji propisuje Ministar prosvete“. Na osnovu Zakona ministar prosvete je pod S.n.br. 23672 od 31. jula 1930. godine propisao „Pravilnik za polaganje prijemnog ispita“ po kome su učenici sa položenim nižim tečajnim ispitom imali da polažu pismeni ispit iz narodnog jezika i „usmeni iz muzike“, dok su učenici sa završenom građanskom školom uz pismeni ispit iz narodnog jezika morali da polažu usmeni ispit iz narodnog jezika, istorije i geografije Kraljevine Jugoslavije, matematike i iz sviranja i pevanja. U godišnjem izveštaju za školsku 1930/31. godinu u školskoj objavi za sledeću godinu se kaže da će učenici na usmenim ispitima – a to se odnosilo na one sa završenom građanskom školom – morati da pokažu da su „potpuno ovladali gradivom u obimu nastavnog gradiva za niže srednje škole“ i da će se propitivanje „vršiti iz glavnih odeljaka tog gradiva pazeći što je neophodno potrebno za napredovanje u učiteljskoj školi“.

Početak školske 1931/32. godine Ministarstvo prosvete pod S.n.br. 29547 od 3. IH 1931. g. šalje raspis po kome se učenici sa šest i sedam razreda gimnazije mogu upisati u treći, a sa višim tečajnim ispitom u četvrti razred učiteljske škole. Ovaj raspis je donesen više radi regulisanja uslova prelaza učenika iz gimnazije u učiteljske škole posle produženja školovanja na pet godina nego što se očekivalo da neko ove mogućnosti koristi.

U proleće 1932. godine došlo je do nekih izmena u Zakonu o srednjim i Zakonu o učiteljskim školama, među kojima i izmena kojom je od školske 1932/33. godine svršenim učenicima građanske škole uskraćen upis u prvi razred učiteljske škole, dok se učenicima sa položenim nižim tečajnim ispitom prijemni ispit sveo samo na proveru muzikalnosti.

I Zakon o srednjim i Zakon o učiteljskim školama uveli su nov način ocenjivanja uspeha i vladanja učenika. Novim ocenjivanjem učenika verovatno se težilo postizanju kvaliteta, ali je nesumnjivo da je uvođenje dveju negativnih ocena – rđav (1) i slab (2) – a izbacivanjem ocene dovoljan (2), takođe išlo u pravcu selekcije pa i smanjenja broja učenika. U ocenjivanju vladanja izostavljena je ocena prilično (2) tako da su ostale samo četiri ranije ocene.

Ove zaključke o politici smanjivanja broja učenika, a time i svršenih učitelja, ubedljivo ilustruje podatak da je školske 1929/30. godine u obe škole bilo 320 učenika, dok je već 1935/36. školske godine taj broj spao na 90 učenika. To je bio povod da se od 1938/39. školske godine ponovo odobri upis u prvi razred učiteljske škole i svršenim učenicima građanske škole, s tim što su prethodno morali položiti prijemni ispit koji se sastojao iz pismenog ispita iz narodnog jezika i provere muzikalnosti.

Školske 1940/41. godine odobrava se upis svršenih učenika potpune gimnazije u peti razred učiteljske škole, a iste godine Ministarstvo prosvete odlučuje da skрати školovanje redovnih učenika

petog razreda za jedno polugodište, tako da su ovi januara 1941. godine položili diplomski ispit, a februara već bili raspoređeni na upražnjena učiteljska mesta.

Uprkos novim merama za povećanje broja svršenih učenika ne bi se smelo pouzdano zaključiti da je u pitanju bila neka radikalna promena kursa postavljanja učitelja. Treba imati u vidu i okolnost da su to bile godine u kojima su zbog ratne opasnosti učitelji bili na čestim vojnim vežbama, a u 1940/41. i u mobilisanim jedinicama, pa je u mnogim jednodeljenskim školama nastava potpuno obustavljena.

Sem drugih obaveza, Zakon o srednjim školama naložio je i učiteljskim školama da svoje godišnje izveštaje obavezno moraju štampati. Dok je Ženska učiteljska škola to činila i ranije, Muška učiteljska škola je svoj prvi izveštaj posle prvog svetskog rata štampala tek posle donošenja Zakona – za školsku 1930/31. godinu. Koliko je time izgubljeno najočitije se pokazalo u godinama posle ovog rata kada se ustanovilo da je tokom rata najveći deo školskog arhiva propao, pa su se i administracija i hroničari mogli uglavnom oslanjati baš na štampane izveštaje, koji su se mogli naći i van Škole.

Istina, izveštaji Ženske učiteljske škole su sve do njenog ukidanja bili mnogo brižljivije sačinjavani i sadržavali su veći broj podataka, a imali su i posebna poglavlja o radu Škole i radu Internata, čega u izveštajima Muške učiteljske škole gotovo nije ni bilo.

РЕФОРМА ПЛАТА У ЈАВНОМ СЕКТОРУ: НЕТРАНСПАРЕНТНО И НЕПРАВИЧНО

Иако се Влада Србије определила још давне 2004. године да ће реформисати јавну управу, односно реформисати систем плата у јавном сектору, било је потребно да прође цела деценија па да се ово замршено клупко почне одмотавати. Почетни елан и посао који је био готово довршен 2006., односно 2007. године је гурнут у запећак и дочекао Вучићеву владу, а потом и Вучићеву реконструисану Владу „као врућ кромпир“ и као један од приоритета који је поверен новооснованом министарству државне управе и локалне самоуправе (МДУЈС). За циљ је постављено успостављање усклађеног система између сложености послова и плата запослених у јавној управи, при чему се није узело у обзир да је првобитни систем потпуно нарушен секторским пробојима код делатности полиције, правосућа, здравства, државне и локалне самоуправе и на штету просвете. На тај начин нулто стање није било оно које је било на почетку када је постојао какав-такав ред у односу између плата за најједноставније и сложеније послове, већ је за нулто стање узет нарушени систем који просвету, културу и социјалну заштиту ставља у још лошији положај.

Иако је Влада усвојила Стратегију и Акциони план за реформу плата у јавном сектору и то објавила у брошури „Транспарентно и правично: Нови систем плата у јавној управи Републике Србије“, из поступака који су уследили види се да је Влада поверила својим чиновницима да израде модел платних разреда и то без консултација са социјалним партнерима (репрезентативним синдикатима), а по мери једног од два светска лихвара – Светске банке (WB). Није ту заобиђен ни други светски лихвар – Међународни монетарни фонд (ММФ), који је у договору са Владом (читај: премијером) договорио тему, а МДУЈС-у наложио да напише домаћи задатак на задату тему. Иако је свуда, па чак и у том развијеном

свету коме стремимо, уобичајено, шта више, и законом прописано да код доношења овако важних реформи, односно законске регулативе којом се уређује реформа, морају суделовати репрезентативни синдикати, јер једино они имају тарифни (преговарачки) суверенитет да се о томе договоре са влашћу, Влада Србије све чини да то избегне, а да при томе јавности пружи привид социјалног дијалога и колективног уговарања, јер како другачије објаснити поступке министра школског, а поготово његове колегинице из МДУЈС-а, да и поред писменог упозорења о праву на преговарање које припада синдикатима, посао раде мимо њих или маргинализујући њихов утицај на решење проблема.

Или је можда решење у читању између редова брошуре „Транспарентно и правично: Нови систем плата у јавној управи Републике Србије“, где се, између осталог, предвиђа отпор синдиката, цитирамо: „именовање представника синдиката и других заинтересованих страна у саму радну групу се не препоручује, али је неопходно одмах припремити приступ комуникацији и консултацији са синдикатима како би се предупредили или макар умањили очекивани отпори“. Осим тога, каже се да синдикате „треба укључити у процес преко ресорних министарстава у оним деловима које ће та министарства водити“, што значи да су синдикати препознати као реметилачки фактор које треба елиминисати са главног терена, а на помоћном терену (ресорним министарством) нека се мало забављају како би се стекао привид каквог-таквог дијалога. Министарство школског, да не би мучило синдикате, отворило је форум на коме могу да „бростре знање“ са другим учесницима форума (махом запосленим из Министарства) и то након што су „сви возови прошли“ (предлог Министарства просвете је 22.09. прослеђен МДУЈС-у) и када је беспредметно причати о платним разреди-

ма, јер је то за МПНТР готова ствар. И тако су просветни синдикати од петка поподне (19.09.), до понедељка до подне (22.09.) имали прилику да се изјасне кога где из просвете да угурају у један од 12 платних разреда. Међуресорна радна група (без реметилачких синдиката) извршиће усклађивање са пословима из других делатности по сложености или можда по нечем другом. Време ће показати. Видећемо ускоро – у прилогу текста је и табела активности овог посла који мора бити окончан најкасније у децембру ове године.

Предлог разврставања послова, односно радних места који се налази у предлогу презентације „Реформа система плата у јавној управи“ (јавном сектору – прим. аут.) коју, као и поменути астракт „Транспарентно и правично: Нови систем плата у јавној управи Републике Србије“, можете преузети са нашег сајта.

НИСМО ТРАЖИЛИ ПОВИШИЦУ, ВЕЋ СИСТЕМСКО РЕШЕЊЕ И ТАРИФНИ СУВЕРЕНИТЕТ

(наставка текста са 1. стране)

„Декларативним залагањем за просвету као наводно делатност од приоритета, просвета је доживела да је у последњих неколико година од позиције када је била платама нешто изнад републичког просека, дошла у ситуацију да су плате у просвети континуирано, у последње три године, испод републичког просека, што, морате признати, с обзиром на квалификациону структуру запослених, није нормално. Нису нигде у свету просветари својим платама одсочили много изнад националног просека, али нема земље у којој су са платама испод просека, а Ви сте упорни да те плате и даље „крешете“. При том, није Вам довољно смањење зарада које је управо погодило просветаре, којима се и против решења у Посебном колективном уговору више не исплаћује минули рад код претходних послодаваца, чиме су учињене најмање две неправде према просветарима: крши се законска легислатива која је то питање уредила, а просветари се доводе у ситуацију да човек који је мењао посао и наново се запослио у просвети има плату приправника или тек нешто мало вишу.

Поштовани министре, да мало више негујете социјални дијалог којег су Вам пуну уста сазнали би од просветара да су плате људи пред пензијом у неким земљама које су намериле да изађу из беде и сиромаштва готово и два пута веће од плате почетника (нпр. Бразил), а у Србији, у којој је човек са пуним стажом (40 година) у тренутку одласка у пензију имао плату већу само за 16% од колеге приправника, учинило Вам се да је то много па сте намерили да нам и то узмете.

Оно што Ви зовете социјалним дијалогом, сасвим сигурно није социјални дијалог, иако је из саопштења Вашег Министарства према јавности видљиво да имате живу активност и низ разговора, било са представницима НВО, владиног сектора, представницима МЗ, као и бројних друш-

тава, удружења и еснафа, али при томе заборављате – тај дијалог није социјални дијалог и у свим нормалним земљама о платама, условима рада, условима пензионисања и свему другом што се тиче социјално-материјалног и радно-правног статуса запосленог можете и морате преговарати само са овлашћеним организацијама, а то су синдикати. Нико Вама не брани да разговарате са саветима родитеља, удружењима ветерана, удружењима која се баве бригом за децу са хендикепом или незбринуту децу..., али када је реч о платама, домаће законодавство и међународне конвенције Вас обавезују на социјални дијалог или тачније на колективно преговарање (уговарање) са синдикатима, ма колико Вам то било тешко и ма колико Ви и Ваши најближи сарадници, попут неких Ваших државних секретара имали одијум према синдикатима. Што се тиче планова, програма, курикулума и свега другога, свакако да треба, и разговарајте са онима који су за то власни, а то су, поред синдиката, бројна еснафска и струковна удружења. И немојте обмањивати јавност причама да је неко тражио повишице, јер то нисте у нашим захтевима могли ни прочитати, већ поступите по нашим захтевима и предупредите следеће кораке који ће уследити, јер не видимо зашто би просвета одустала од онога што јој по закону припада, кад већ други добијају и оно што им по закону не следи. Не желимо се на тај начин конфронтирати са нашим браћом из других гранских синдиката, јер је и њих мука натерала да бране своје плате и стечена права. Стога не видимо зашто би и нама неко замерио да то чинимо.

У нади да ћете причу око ребаланса буџета (Закона о изменама и допунама Закона о буџету за 2014. годину) и платних разреда (Закон о јавној управи) вратити у стандардну процедуру, срдачан синдикални поздрав! С поштовањем, Хаџи Здравко М. Ковач, ген. секретар НСПРВ.

ODBOR ZA PROSVETU BEZ SLUHA ZA PROSVETARE

Predstavnicima sva četiri reprezentativna sindikata: Hadži Zdravko M. Kovač i Slobodan Brajković (Sindikata radnika u prosveti Srbije – SRPS), Branislav Pavlović (Sindikata obrazovanja Srbije – SOS), Dragan Matijević (Unija sindikata prosvetnih radnika Srbije – USPRS) i Ružica Todić i Srdan Slović (GSPRS „Nezavisnost“) prisustvovala su u petak, 10.10.2014.g. IX sednici Odbora za obrazovanje, nauku, tehnološki razvoj i informatičko društvo (Odbora). Sednica odbora predsedavala je mr Aleksandra Jerkov, predsednica Odbora. Tema sednice bila je nesporno sročena (Razmatranje položaja zaposlenih u obrazovnom procesu), što su, uz sve ostalo, članovi Odbora iz reda SNS stalno spočitavali predsedavajućoj. Iako su i predstavnici sindikata smatrali da bi bolje bilo da je ta tačka dnevnog reda bila nazvana – Razmatranje položaja zaposlenih u obrazovanju, to su za sindikate nije bila smetnja da iznesu pred srpske parlamentarce svoje zahteve da se, prvenstveno, članovi Odbora, pri donošenju Zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu za 2014., založe za izuzimanje prosvete od smanjenja zarada.

Nažalost, predstavnici vladajuće grupacije, izuzev narodne poslanice Milene Bićanin (SDPS) i delom poslanice Nevenke Milošević (SNS) nisu preterano imali razumevanja za zahteve prosvetara u diskusiji koja je usledila nakon uvodnog dela u kome su učestvovali svi predstavnici navedenih sindikata. Nije im bila dovoljna ni činjenica što su (po njima opravdano) na početak sednice Odbora zakasnili čitavih 40 minuta, već su nastavili raspravu u stilu koji se svakodnevno odvija u Narodnoj Skupštini Srbije, trošeći vreme predviđeno za raspravu i replike na potpuno irelevantne stvari i ne raspravljajući o onome što su izneli sindikati i što je bio cilj sindikata.

Kako je sednica Odbora kasnila gotovo školski čas, to vreme su okupljeni predstavnici sindikata iskoristili da bi u foajeu Parlamenta održali konferenciju za medije u kojoj su izneli razloge zašto su zahtevali prijem u Narodnoj Skupštini i sednicu Odbora. Narodni poslanici, bar oni koji su prisustvovali Odboru, zamerili su predsedavajućoj i što nije na sednicu pozvala resornog ministra Srdana Verbića, na šta je prof. Kovač rekao da to ne umanjuje značaj sednice jer „o svemu što smo hteli reći već smo pismeno obavestili ministra“ i, kako je rekao prof. Kovač, „sindikati nisu došli u Narodnu Skupštinu, odnosno na sednicu Odbora da bi sa Odborom pregovarali, već da bi narodne poslanike, kao predstavnike zakonodavne vlasti, lobirali da zastupaju interes zaposlenih u prosveti, odnosno da ne glasaju za predložena zakonska rešenja kojima se i prosveti linearno smanjuje zarada“. Od poznatih prosvetarskih tribuna, sednici nije prisustvovali ni ex ministar prosvete prof. dr Žarko Obradović.

Nađuže uvodno izlaganje sa najvećim brojem podataka (nažalost to su bili gotovo jedini konkretni i egzaktni podaci o eroziji zarada i uopšte položaja prosvete) izneo je član delegacije SRPS-a Hadži Zdravko M. Kovač, koji je svoju diskusiju fokusirao na obrazloženje krunskog zahteva za izuzećem prosvete iz linearnog smanjenja zarada svih zaposlenih u javnom sektoru. On je tom prilikom naglasio da razloge za izuzećem prosvete vidi i u činjenici da će primenom Zakona o radu i drugačijim obračunom minulog rada prosveta ostvariti budžetske uštede, čak i veće od planiranih 1,7 milijarde, te nema potrebe za dodatnim „stezanjem kaiša“ u ovoj delatnosti. Osim toga, rekao je prof. Kovač, „najveći teret dosadašnjeg smanjenja fonda za zarade svih zaposlenih u javnom sektoru koji se desio u periodu od 2008. do 2013. (smanjenje sa 720 miliona evra na 660 miliona evra) podnela je upravo prosveta, kojoj vlasti ni na jedan način nisu pomogle, uostalom kao ni resorni ministri koji su u tom periodu predstavljali srpsko obrazovanje (Obradović, Jovanović i Verbić) za razliku od drugih resornih ministara koji su svojim resorima obezbedili određene beneficije, pa makar i pod maskom solidarne jednokratne pomoći ili drugačije preras-

podele budžeta tih resora.“ „Istine radi, treba reći“, rekao je Kovač, „nominalno su plate nakon odmrzavanja rasle, ali uz inflaciju tih godina i rast kursa evra i po tom ekonomskom parametru one su prosveti smanjene za 24,2%, mereno u odnosu: nominalni rast plata i inflacija merena IPC, pošto su plate u periodu od decembra 2008. – do jula 2014. rasle 25,1%, a inflacija u istom tom periodu bila je 49,3%.“ „Ako se zna da su u prosečnoj zaradi i zaradi univerzitetskih profesora“, rekao je Kovač, „jasno je da je situacija, kada je reč o platama profesora u osnovnim i srednjim školama još nepovoljnija“. „Kada se na sve to doda da su posle kratkotrajnog „zlatnog perioda“ za prosvetu (do zamrzavanja plata) usledile nove mere koje su plate zaposlenih u prosveti vratile na prosek, a u narednom periodu toliko nagrizle, da su te plate već treću godinu ispod republičkog proseka, jasno je da je prosveta prethodnoj, a i ovoj vlasti „poslednja rupa na sviralu“.“ „Šta bi bilo“, rekao je on, „da prosveta svo to vreme nije bila prioritet?“ Osim toga, prof. Kovač je izneo podatke da i pored važećeg Zakona o radu, prosveta, za razliku od drugih javnih službi, već godinama ne prima ni regres, ni topli obrok, a na jedvite jade, onima sa najmanjim zaradama i sa najsloženijim poslovima Sindikat je izbio isplatu zakonom zagarantovane minimalne zarade. Osim toga, on je članovima Odbora ukazao i na činjenicu da je Srbija jedna od zemalja koja za obrazovanje izdvaja najmanji procenat BDP (oko 3,5% sa izdvajanjima sa lokalnog nivoa) i da je ovaj procenat i za vreme Miloševića bio mnogo, mnogo veći (4,7% BDP). Osim toga, u teškom položaju nalaze se i zaposleni u nauci, za koje takođe država izdvaja mnogo manje nego što je to u srećnijim zemljama, i ovaj procenat (0,3% BDP) je tek trećina od u svetu uobičajnog (1%), kao uostalom što je izdvajanje za prosvetu polovina od uobičajnog izdvajanja u svetu (3,1% u odnosu na 6%).

„Pri tome, u nauci od 12.000 nominalno naučnika treba razlikovati onih 8.000 koji se istovremeno bave i profesurom i koji imaju sasvim pristojna primanja od oko 4.000 naučnika koji žive isključivo na projektima i čije su plate tek nešto veće od plata srednjoškolskih profesora, iako se radi mahom o naučnicima sa zvanjem doktora“, rekao je on. Prof. Kovač je naglasio da u ovim argumentima vidi šansu da Odbor podrži zahtev za izuzimanjem od smanjenja plata, ali očigledno članovi Odbora, bar oni prisutni (10 do 11) i svo vreme na granici kvoruma (Odbor broji 17 članova) nisu bili raspoloženi da prihvate ni ove argumente. Što se tiče članova iz reda opozicije, iako su prisustvovali, oni nisu aktivno učestvovali u raspravi po temama koje su načeli predstavnici sindikata.

Nažalost, bilo je i potpunog izvrtanja činjenica u kojima su prednjačili poslanici iz reda SNS, a kruna svega je bio nastup zamenika člana Odbora Milorada Cvetanovića, koji je jednu stilsku figuru o (pre)minulom radu preozbiljno shvatio i nadugo i naširoko objašnjavao predstavnicima sindikata da njihov minul rad nije preminuo, ali da se radi o meri neophodnoj da bi investicije stigle u Srbiju i popravile ekonomsko stanje u državi.

Nakon što je većina diskutana iscrpila vreme predviđeno za izlaganje, raspravu i replike, sednica je nakon gotovo dva sata okončana, bez gotovo ijednog konkretnog zaključka, ako se pri tome ne podrazumeva kakav-takav dogovor da će Odbor od Narodne Skupštine zatražiti autentično mišljenje o minulom radu, odnosno odredbi Zakona o radu na osnovu koje su škole već krenule u umanjanje zarada zaposlenima koji su radni staž stekli kod više poslodavaca, uključujući i poslodavce u istoj delatnosti, ali i u bivšim republikama SFRJ do ocepljenja i priznavanja nezavisnosti ocepljenim republikama.

Na kraju su predstavnici sindikata obavestili da od svojih zahteva neće odustat i da će iste ove zahteve proslediti svim poslaničkim klubovima, sa željom da ove amandmane zastupaju u toku rasprave i donošenja rebalansa budžeta, odnosno izmena i dopuna Zakona o budžetu za 2014. godinu.

UMESTO ČASOVA ŠTRAJK I PROTEST

U sredu, 22. oktobra, u više od 1.000 osnovnih i srednjih školama u Srbiji nije bilo nastave, ili su časovi bili skraćeni jer su nastavnici jednodnevnim štrajkom još jednom pokušali da upozore nadležne na svoj nezavidan materijalni položaj, odlučio je Štrajkački odbor četiri reprezentativna prosvetarska sindikata. Zahtevi štrajkača su isti kao i 2. oktobra kada je neodržavanjem prvog časa održan štrajk upozorenja - izuzimanje obrazovanja iz najavljenog smanjenja plata u javnom sektoru i donošenje zakona o platama u javnom sektoru na bazi platnih razreda; jedinstvenog za sve direktne budžetske korisnike.

„Ovo nam je poslednji trenutak da pokušamo da odbranimo i ovako bedne plate zaposlenih u prosveti, koje su na nivou od oko 350 evra i koje su od poslednjeg zamrzavanja 2008. godine realno smanjene za 24,2 odsto, a ako se ovaj period pro-

duži još samo dve godine u prošlost, i za više od 36 odsto“, rekao je za „Dnevnik“ generalni sekretar NSPRV Hadži Zdravko Kovač. „Naš drugi zahtev, donošenje pravičnog zakona o platama u javnom sektoru, je na dugom štapu i potpuno nam je jasno da to neće biti platni razredi onako kako ih vide sindikati, jer za to jednostavno nema para u budžetu. Vlada Srbije se već obavezala prema međunarodnim monetarnim institucijama da skreše fond za plate javnih poslenika i, ono što je isto toliko važno, budžetski deo za penzije za gotovo pola milijarde evra. Stoga je jedino što prosvetarima ostaje još da upozore srpske parlamentarce da su jedna ili čak jedina najugroženija delatnost i da preraspodelu budžetskog dinara treba izvršiti na drugačiji – pravedniji način, a štrajk je još jedna, nažalost iznuđena, ali neophodna mera da se u tom cilju uspe“, rekao je Kovač.

5. OKTOBAR – DAN ZA NASTAVNIKE

(nastavak teksta sa 1. strane)

Od kada je 1994. godine UNESCO 5. oktobar proglasio za Svetски дан учитеља, урађени су велики помаци у квалитетнијем решавању радно-правног и материјално-социјалног статуса наставника широм света. Ипак, морамо се и овом приликом подсетити да је „корак од 7 миља“ направљен давне 1966. године, усвајањем Препоруке МОР/UNESCO о статусу наставника која је установила права и одговорности наставника и међународне стандарде за њихово иницијално образовање и стручно усавршавање, као и запошљавање. Од њеног усвајања, Препорука је важан скуп смерница за промовисање статуса наставника у интересу квалитетног образовања за све. Петог октобра подсећамо се и прослављамо још једну важну препоруку – Препоруку UNESCO о статусу универзитетских наставника из 1997. године.

И тако, сваке године уочи петог октобра и на сам Дан наставника, светски наставници удружени у стотине синдикалних организација, струковних удружења, владиних и невладиних организација, као и бројна дечија удружења оцењују постигнуте резултате и праве планове за будућност образовања. То је прилика да се доносиоци одлука подсети на раније донете одлуке и преузете обавезе, без обзира да ли се радило о Миленијумским развојним циљевима, Миленијумским циљевима у образовању или циљевима образовања за све. Тим пре што просвета, као једна од централних делатности сваког друштва састављена од виталних професионалаца не ужива заслужено поштовање

у својим срединама. Нажалост, то је карактеристика не само неразвијеног дела света, већ и онога богатијег који је на себе преузео обавезу да ће солидарно помагати сиромашне, а уствари не поштује ни своје учитеље, сматрајући их за трошак, а не за инвестицију.

Управо стога, партнерске организације Светског дана учитеља - на првом месту Међународна организација рада, Интернационала образовања, UNDP, UNICEF, образовање за све и др., ове године обележиће 5. октобар – Светски дан учитеља, под мотом „Инвестирај у будућност – инвестирај у наставнике“, подсећајући на чињеницу да само инвестирање у квалитетне наставнике који ће реализовати квалитетно основно и средње образовање за све пружа шансу сиромашним друштвима и маргинализованим групама да напусте свет беде и придруже се развијеним друштвима, а развијеним да наставе свој развој.

И ове године, као и свих година до сада, наш Синдикат ће пружити допринос овој глобалној акцији, између осталог ангажујући чланове Синдиката, друге запослене и наше ученике, како би и код њих побудили свест о потреби инвестирања у образовање, стручно усавршавање наставника, као и укупну делатност, јер само то може на крају дати добар производ – вршеног основца, матуранта, дипломаца који ће моћи да се на квалитетнији начин укључи у свет рада и пружи пун допринос развоју средине којој припада. Стога ће НСПРВ и ове године организовати конкурсе за најбоље ученичке ликовне и писане радове на

тему овогодишњег Дана учитеља – „Инвестирај у будућност – инвестирај у наставнике“, како би подстакло ученике на размишљање о значају улагања у овај запостављени друштвени сектор и како би и њих потенцијално мотивисало да се, једног дана, придруже светској армији учитеља.

MILIONI NASTAVNIKA NEDOSTAJU U OSNOVNIM ŠKOLAMA SVAKOM DETETU NASTAVNIK

Potreba za nastavnicima u svetu od 2015 – 2030. godine

Prema novim projekcijama Instituta za statistiku pri UNESCO, analize ukazuju na nedostatak nastavnika, te da će se on nastaviti i u narednim decenijama ukoliko se sadašnji trendovi ne prekinu. Ukupno, nedostaje još 3,3 miliona nastavnika u osnovnim i 5,1 miliona nastavnika u nižim razredima srednjih škola do 2030. koji bi trebalo da obezbede učenicima osnovno obrazovanje.

Potrebno je još dodatnih 1,6 miliona nastavnika u učionicama da bi se dostigao univerzalno osnovno obrazovanje (UOO) do 2015, a ovaj broj će se povećavati do 3,3 miliona prema novim projekcijama koje je sproveo Institut za statistiku pri UNESCO (UIS) da bi se bolje informisali o planiranju i politikama na svetskom nivou. Ove činjenice će biti analizirane u Svetskom izveštaju o monitoringu EFA za 2013/2014. godinu koji je istražio politike i finansijske resurse potrebne da bi se suočili sa nedostatkom nastavnika.

Nastavnici igraju ključnu ulogu u obezbeđivanju ciljeva za učenike u okviru obrazovnog sistema. Dok njihova sposobnost da pozitivno oblikuju iskustvo zavisi od brojnih faktora, prvi korak prema dobrim rezultatima učenja je da obezbedi da postoji dovoljno nastavnika u učionicama. To je svrha ovih projekcija UIS; da naznači šta se neće desiti ako vlade ne budu ostvarile da se obezbedi svakom detetu osnovno obrazovanje.

Podela nagrada i svečanost u povodu ovogodišnjeg

Region	BROJ NASTAVNIKA (KOJE JE JOŠ POTREBNO ZAPOSPLITI) ZA DOSTIZANJE UOO*				
	Broj nastavnika u OO (u hiljadama)				
	2011	do 2015	do 2020	do 2025	do 2030
ARAPSKA DRŽAVE	1.931	213	345	399	454
CENTRALNA I ISTOČNA EVROPA	1.127	84	170	166	111
CENTRALNA AZIJA	340	26	68	64	45
ISTOČNA AZIJA I PACIFIK	10.378	57	52	65	90
LATINSKA AMERIKA I KARIBI	3.102	36	26	34	38
SEVERNA AMERIKA I ZAPADNA EVROPA	3.801	128	237	256	302
JUŽNA I ZAPADNA AZIJA	5.000	130	187	187	196
POD SAHARSKA AFRIKA	3.190	902	1.295	1.716	2.100
ukupno svet:	28.869	1.576	2.380	2.887	3.336

*Ove brojke ne uključuju potrebe za nastavnicima čija su radna mesta postojeća.
Izvor: Kalkulacije zasnovane na bazi podataka Instituta za statistiku pri UNESCO

dišnjeg Svetskog dana nastavnika je održana u petak 3. oktobra u Somboru. U umetničkom delu programa nastupili su učenici Osnovne i srednje muzičke škole „Petar Konjović“ iz Sombora: Hedvig Oršovai koja je izvela svoju kompoziciju (klasa prof. Dunja Novčić), Hedvig i Andre Oršovai koji su izveli „Morske talse“ od Hedvig Oršovaia (klasa prof. Dunja Novčić) i etno smer - tradicionalno pevanje Srednje muzičke škole „Petar Konjović“ Sombor u klasi prof. Ivana Madžarac koji su izveli pesmu Maslo mela Dimitrija – dvoglasnu melodiju iz Severoistočne Srbije (izvođači su bili Nada Popović, Dajana Vasiljković, Ana Parčetić, Milica Nenadić i Milica Marković) i pesmu “O moj Mile medeni” - dvoglasnu melodiju sa Korduna

Svečano obeležen WTD '14
Najbolje Slađana Vlatković i Čarna Ponjević

(izvođači su bili Marija Kosanović, Milica Nenadić, Milana Dabić, Milica Marković, Dajana Vasiljković), a etno ansambl tradicionalnih instrumenata Srednje muzičke škole „Petar Konjović“ Sombor u klasa prof. Zoran Bogdanovića izveo je „Vlasinku“ i Splet melodija iz Vojvodine. Na kraju je melodiju Johana Sebastiana Bacha „Sarabanda“ iz treće svite, odsvirala Senja Balbaša učenica IV razreda violončela Srednje muzičke škole „Petar Konjović“ Sombor, (klasa prof. Adrijana Sič).

Skup je otvorio Ranko Hrnjaz predsednik IO NSPRV, zatim su se prisutnima obratili gradonačelnik Sombora prof. Saša Todorović i prof. Hadži Zdravko M. Kovač, generalni sekretar NSPRV, emitovani su filmovi EI vezani za Svetski dan učitelja, nagrađeni učenici su pročitali svoje radove, podeljene su nagrade, a na kraju je organizovan koktel za sve učesnike.

I nagradom, u kategoriji literarnih radova, nagrađen je rad Slađane Vlatković učenice III3 razreda Gimnazije „Veljko Petrović“ Sombor (mentor: Mila Krasuljak), II nagradom rad Milice Bodrožić učenice VI2 OŠ „Nikola Vukićević“ Sombor

(mentor: Renata Cvetkov) i III nagradom rad Jene Noela učenika 4.c OŠ „Đuro Salaj“ Subotica (mentor: Salma Elvira). Pohvaljeni su radovi: Vuškašina Šljukića učenika VII OŠ „Bratstvo jedinstvo“ Sombor (mentor: Đurđica Mrkailo Balgavi), Saške Jezdić učenice VII 2 OŠ „Nikola Tesla“ Kljajićevo (mentor: Đurđica Mrkailo Balgavi) i grupni rad dece iz ŠOSO sa domom „Vuk Karadžić“ iz Sombora (mentor vaspitna služba SOŠO).

Komisija za literarne radove donela je odluku da se nagrade literarni radovi: I nagradom rad Čarne Ponejvić učenice IV3 Srednje ekonomske škole Sombor (mentor: Mira Trbović), II nagradom rad Vladimira Merei učenika VIII razreda Osnovne škole „Avram Mrazović“ Sombor (mentor Suzana Sekulić) i III nagradom rad Ane Šuvak učenice 6a OŠ „22.oktobar „Bački Monoštor (mentor: Čurčić Branko).

Nagrade, u obe kategorije radova, su se sastojale od kompleta korisnog učeničkog pribora i novčanog iznosa od 2.000 dinara za treće mesto, 3.000 dinara za drugo mesto i 5.000 dinara za prvo mesto. Nagrađeni su i mentori, pohvaljeni učenici su uz učenički komplet dobili i pohvalnice, a socijalni partneri koji su podržali organizaciju konferencije su dobili zahvalnice NSPRV.

Nagrade za osvojeno III mesto je uručila koordinatorica NSPRV za ZBO Sofija Mandarić, predsednik NSPRV Ranko Hrnjaz uručio je nagrade za II mesto, a gradonačelnik Sombora Saša Todorović je uručio I nagrade najboljim na oba konkursa

КОНКУРС: ИНВЕСТИРАЈ У БУДУЋНОСТ, ИНВЕСТИРАЈ У НАСТАВНИКЕ

I НАГРАДА

Инвестирај у будућност - инвестирај у наставнике

Пише: Чарна Поњевич*

У пролеће 1936. године моја прабака Ана седела је у седлу малог македонског брдског магарца и са радошћу исчекивала своје прво запослење. После тросатног успона уз литице стрме македонске планине угледала је своју школу. Трошна и стара зграда налазила се на брду издвојена и сама. По околним пропланцима и пашњацима биле су разбацане мале сељачке куће. Школа је више личила на стару шупу, са зидова је отпадао малтер, а на неким местима кроз рупе се могло вирити у учионицу. Под шкртим зрацима раног пролећног сунца стара зграда јој је личила на замак, који је требало освојити са својим малим витезовима, малим борцима за знање. Сјајни оклопи су биле сељачке шубаре и мараме и везени јелеси и гуњеви, а настава се одвијала у старим дрвеним скамјама. Учили се на чудан начин, бројали су се каменчићи, а често и прстићи на босим ногама. До краја школске године ентузијазам за учење није опадао, а учитељица је бројала звезде кроз напукле прозоре у усамљеним и тихим ноћима. Ученика је било пуно понекад и педесетак у зависности од временских прилика или потребе да остану да раде код куће. У школу су волели да долазе јер у њој било топло и учитељица није била строга. На дрвеним плочама кредом и угљеном исписивали су своја прва слова. У школи се орила песма или вриска на ливади када су се играле старом крпењачом.

II НАГРАДА

Уложимо у наставнике, уложимо у будућност!

Пише: Владимир Мери*

Велики филозоф Еразмо Ротердамски је пре пет векова рекао да највећа нада сваке земље лежи у примереном школовању младости. Да би се млади људи квалитетно школовали, морамо улагати у стварање квалитетних учитеља. Ко је квалитетан наставник? Како га добити?

Младим људима, који се одлуче упустити у авантуру едуковања нових генерација, треба омогућити много више осим сувопарног учења из можда већ превазиђених уџбеника. Доброг наставника краси ширина у знању и погледу на живот и свет. Доброг државника, изванредног лекара, фасцинантног сликара, изузетног наставника учио је и стварао исто тако изузетан настав-

III НАГРАДА

Инвестирај у наставнике, инвестирај у будућност

Пише: Ана Шувак*

Будућност – када изговорим ту реч, замишљам себе у времену које се премотало унапред. Каква сам особа постала? Шта сам све постигла у животу? Схватам да је дошло време да већ сада радим на сопственој будућности.

Одговор на прво питање је лаган. Дете сам, као и свако друго. Имам своје жеље и снове. Одрастам у породици пуној љубави и научила сам да човек треба да воли и да прашта, да има разумевања за друге људе. Због тога знам да ћу увек бити особа која ће имати лепу реч за друге.

Е, што сте тиче другог питања, ту долазе на ред наставници. Идем у шест разред основне школе и половину свог дана проведем са њима. Они су ту да пренесу знање на моје другаре и мене, а ми смо ту да их слушамо и учимо од њих. Није лако ни једној, ни другој страни. Наставник уђе у учионицу

Ово је омиљена прича из мог детињства коју ми је мама често причала гладећи ми косу пред спавање и присећајући се приче своје баке.

Педесет осам година касније у пролеће 1994. године моја мајка одлази на свој први посао у најновију школу у граду. У корпици свог бицикла носи припремљене листиће за њене нове ђаке. Задаци су припремљени на графо фолијама, исписани на табли кредом у боји. Учионице су велике и светле, а ђачке торбе опремљене шареним књигама, а перонице пуне оловака, зарезача, лењира и бојица. Музика се чује са касетофона, а вриска и трк за фудбалском лоптом чује се са околних терена.

У исту школу 2003. године сам кренула и ја. Зграда је изгледала велика, а топли учитељичин глас нас је увео у наша прва открића о словима и бојевима, а касније и васпитању. Учили је све лакше и лакше, доступне су нам разне енциклопедије, а проналаском рачунара и откривањем интернета могућности за стицање знања су постале незамисливе.

Без обзира што имамо велике могућности које нам данашњица нуди, учитељицине топле речи ће нас увек водити ка путу на нашем циљу.

**ученица IV, Средње економске школе Сомбор
Ментор Мира Трбојевић*

ник. Виктор Иго је рекао да су дадиља и наставник прва два службеника државе. У тој идеји се крије тајна стварања доброг наставника. Понекад се на то заборави и новац из државне касе се усмерава у наоружање, финансирање политичких кампања или на непотребан луксуз, а школству стижу само мрвице. То је лоше и погрешно.

Апелујем на све људе, који воде државу, да што више новца уложе у добре наставнике јер добри наставници су гарант добре будућности. Заправо је незнање најскупље, оно се највише плаћа.

**ученик VIII, OШ „Аврам Мразовић“ Сомбор
Ментор Сузана Секулић*

препуну деце, почне да предаје, а деца – зевају! И још примети да само њих троје слушају, а осталима је, и поред воље и труда, досадно и незанимљиво. Време је да се то промени. Потребно је да почнемо да инвестирамо у наставнике, јер су они степеница ка нашој будућности. Ђаци би требало да схвате да су наставници ту да нам покажу пут кроз непознато, да знањем осветле наше незнање.

Хајде онда да се потрудимо око наших наставника. Слушајмо их пажљиво док нам предају, будимо активни на часу. Покажимо да нам је стало до њихове речи! Нека се увере да желимо знање, да желимо да постигнемо нешто у животу. У томе ћемо успети ако инвестирамо у наставнике, јер тада смо инвестирали у будућност.

*ученица 6a OШ „22. октобар“ Бачки Моноштор

I MESTO

Sladana Vlatković
III₃, Gimnazija
„Veljko Petrović“
Sombor, mentor
Mila Krasuljak

II MESTO

Milica Bodirožić, VI₂,
OŠ „Nikola Vukićević“
Sombor
mentor Renata Cvetkov

POHVALJEN RAD

Vukašin Šljukić,
VI₁, OŠ „Bratstvo
-jedinstvo“ Sombor,
mentor
Đurđica Mrkajlo
Balgavi

III MESTO

Noel Jenei, IVc
OŠ „Đuro Salaj“
Subotica
mentor Elvira Salma

AKADEMSKA ČESTITOST NA NAŠIM UNIVERZITETIMA

Akadska načela – ali za druge

Piše: Aleksandar Nikolić*

„Politika“ je u subotu, 20. septembra, u Kulturnom dodatku pokrenula zanimljivu temu akademske čestitosti na našim univerzitetima i preventive protiv plagiranja doktorskih disertacija („Kako doškoliti naučnim plagijatima“).

Neobično je samo to što ovu oblast analizira samo jedan sagovornik, dekan Fakulteta političkih nauka u Beogradu, prof. dr Ilija Vujačić. Bilo bi korisnije da je data prilika da se ukrste mišljenja ljudi sa različitih fakulteta i univerziteta, kako privatnih tako i državnih.

stičnost u akademskoj sferi. Sugerije se da zaključak da ogrešenja o čast ima kod drugih, posebno na privatnim univerzitetima. S tim u vezi, postavio bih nekoliko pitanja sagovorniku „Politike“ pa i celoo akademskoj javnosti.

Najpre, da li je u skladu s visokoparnim načelima o akademskoj čestitosti utemeljivanje dvostrukih kriterijuma samo po svojinskoj osnovi; o privatnim fakultetima, kao što smo videli ove sezone, govori na jedan način, a o državnim na drugi. A u pitanju je isti obrazovni sistem, i ista, naša deca...

Zašto prof. Vujačić ne govori konkretno o dva sveža slučaja plagiranja doktorata na samom FPN,

potrebu da se javno izvine...

Da li je u skladu s načelima akademske čestitosti organizovanje petije u kojoj dve hiljade univerzitetskih nastavnika traži sankcije prema univerzitetu na kome je ministar policije doktorirao, i to unapred i na nevideno? Taj doktorat kao što znamo nije objavljen kao knjiga, i nalazi se smao u biblioteci Megatrend univerziteta.

U kampanji koja je obeležila čitavu sezonu, učestvovao je, svom težinom, i dekan FPN, i to na nivou koji se ne može nazvati naučnim i etičkim. Podsećam da je prof. Vujačić u TV debati, umesto bilo kog argumenta, izneo tabloidnu verziju trača po kome je, kao je on naučio, rektor Megatrenda, kao student, pre tri i po decenije (!), polagao neki ispit na FPN izigravajući slepca... Da li se neki član pravilnika koji hvali deka FPN može primeniti i na njega samog?

Preko puta FPN, na drugom, takođe državnom fakultetu, odbranjen je doktorat na koji je bačena sumnja da je plagiran. O tom slučaju nije formirana univerzitetska komisija, niti je Senat Beogradskog univerziteta zapretio sankcijama, kao što je uradio na primeru Megatrenda – iako BU na to nema ni zakonsko ni moralno pravo. Zakon i praksa, nalazu obavezu da svaki univerzitet sam raščičava probleme ove vrste. Megatrend je to uradio, ali se nalaz, izgleda, ne dopada dekanu FPN niti drugim državnim fakultetima, pa se ponašaju kao da ta ozbiljna analiza doktorata ministra policije i ne postoji.

Oduvek je bilo lakše propisivati pravila i nameštati ih drugima, nego pridržavati ih se. Ali, bar da ne govorimo previše o akademskoj čestitosti.

*profesor, Beograd

Prof. Vujačić govori kao da su načela pisana za druge, a ne da bi ih primenjivali sami profesori FPN. Nije najvažnije da ih imamo na papiru, nego da ih primenjujemo u praksi. U intervjuu nema ni reči o složenim uslovima primene kodeksa ponašanja uopšte, a posebno na fakultetima. U subotnjem priloge ne ide se dalje od načelnih zalaganja za če-

a mnogo vremena je, čitave sezone, utrošio kritikujući navodni plagijat ministra policije na privatnom fakultetu? Sada, kad je stručna univerzitetska komisija dokazala da Stefanovičev rad nije plagiran, i da je procedura prijave, pripreme i odbrane rada bila regularna, dekan Vujačić i drugi profesori Beogradskog univerziteta su učitali, ne spominjući

PO BRIZI ZA TALENTE, OD 144 ZEMLJE, SRBIJA NA 141 MESTU

Piše: Vladimir Grečić*

Ideja o dijaspori „kao pokrajini jedne zemlje“ označava pojam dobro organizovanih odnosa između matične države i njenih državljana u inostranstvu

Ovogodišnji izveštaj Svetskog ekonomskog foruma (2014–2015) daje pregled stepena konkurentnosti 144 ekonomije širom sveta, i na taj način predstavlja najveću sveobuhvatnu procenu ove vrste na globalnom svetskom nivou. Sadrži detaljan profil za svaku od ekonomija zemalja uključenih u studiju, kao i obimam deo podataka sa globalnom rang-listom koja obuhvata više od 100 indikatora svrstanih u 12 stubova.

Srbija je rangirana na 94. poziciji, što predstavlja porast za sedam mesta u odnosu na prethodnu godinu, kada je bila na 101. mestu među 148 zemalja. Prema nivou bruto domaćeg proizvoda (obračunat prema paritetu kupovnih snaga) Srbija se našla na 74. poziciji i to predstavlja najrealniju aproksimaciju ranga na kome bi Srbija trebalo da se nalazi i po nivou globalne konkurentnosti.

Poseban značaj za povećanje nivoa konkurentnosti i ekonomskog rasta ima ljudski kapital – znanje i veštine ljudi, kao i obrazovanje, istraživanje i inovacije. Međutim, Srbija se po indikatoru efikasnosti tržišta rada nalazi na 119. poziciji. Ono što je još ozbiljnije, u okviru ovog sedmog stuba, jeste indikator koji označava saradnju između poslodavaca i zaposlenih po kome je Srbija na 140. mestu, kao i dva indikatora koji determinišu „odliv mozgova“ i to: „kapacitet zemlje za zadržavanje talenata“, po kome se Srbija našla na 141. poziciji (iza nje su samo Bugarska, Venecuela i Mjanmar – ranije poznata kao Burma, i „kapacitet zemlje za privlačenje talenata“ po kome je Srbija zauzela 143. mesto (iza nje je samo Venecuela), od ukupno 144 zemlje.

Kreatori i donosioci odluka u Srbiji morali bi da posvete posebnu pažnju sopstvenim kapacitetima za zadržavanje i privlačenje talenata iz srpskog rasejanja. Koncept „dijaspora kao deo matične zemlje“ podrazumeva da pripadnici dijaspore budu uključeni u svakodnevne aktivnosti matične zemlje bez nužnog preselejenja u nju ili čak bez pripadnosti određenoj organizaciji iz dijaspore. Ideja o dijaspori „kao pokrajini jedne zemlje“ označava pojam dobro

organizovanih odnosa između matične države i njenih državljana u inostranstvu, u smislu „relativno homogene celine“.

Globalne mreže znanja mogu da igraju ključnu ulogu u ekonomskom i industrijskom razvoju matične države. Dok je u prošlosti strah od „odliva mozgova“ izazvao kod kreatora politika negativan stav prema emigraciji visokoobrazovanih i visokostručnih ljudi, svet je evoluirao do prihvatanja norme koja zagovara dvosmerni protok ljudskog kapitala koji donosi ogromne prednosti. Drugim rečima, migracija se tretira i kao izvor „priliva znanja“ i „cirkulacije mozgova“ koji poboljšavaju intelektualni kapital matične države. Ali, pored svih pozitivnih promena koje donosi razmena naučnih kadrova i migracija stručnjaka, posao međunarodnog obrazovanja, odnosno izvoza obrazovanja, predstavlja veliku šansu i za manje zemlje kao što je Srbija.

„Kapacitet za inovacije“, po kojem je Srbija na 130. poziciji, može biti podstaknut podrškom istraživačkih institucija. „Kvalitet istraživačkih institucija“ (69. pozicija) i „dostupnost istraživača i inženjera“ (82. pozicija) u direktnoj je vezi sa proizvodnjom ljudskog kapitala; „primena patenata“ (55. mesto), zajedno sa istraživačkom saradnjom na relaciji „univerzitet–industrija“ (95. mesto), predstavlja „trougao znanja“ (obrazovanje, inovacije i istraživanja). Nažalost, Srbija se po indikatoru „kvalitet obrazovnog sistema“ našla na 106. mestu, a po kvalitetu menadžmenta u školama na 114. Mestu

Privlačenje mladih iz inostranstva da studiraju u Srbiji jedan je od ciljeva koji će jačati kapacitete za zadržavanje talenata i za njihovo privlačenje u Srbiju.

Kako sugerije iskustvo drugih zemalja, posebno Irske, međunarodni studenti takođe doprinose ekonomiji zemlje i njenom ugledu u drugim važnim aspektima: (a) stvaranju zaposlenosti direktno i indirektno; (b) promovisanju ugleda zemlje u kojoj su se školovali u inostranstvu; (c) uspostavljanju kontakata u zemljama iz kojih dolaze; (d) popunjavanju slobodnih radnih mesta ako je zemlja suočena s deficitom u određenim veštinama u budućnosti.

*profesor univerziteta

ВИШАК 5.000 НАСТАВНИКА!

• Без иједног часа 130 наставника • 175 одељења мање

Учионице су све празније, па је и на почетку ове школске године готово 5.000 наставника делимично или потпуно остало без нормe. Ово показују последњи подаци Министарства просвете, док синдикалне процене кажу да је чак око 20.000 или сваки четврти просветар без пуног фонда часова. Због све мањег броја деце, ове године је у основним и средњим школама 175 одељења мање него лане. У Министарству кажу и да ниједан час у дневнику неће имати 130 наставника, слично као и претходних година. Сви они примаће, ипак, целу плату, јер пара за њихове отпремнине нема.

А да апсурд буде већи, за нула часова недељно плата се не умањује, док они који држе половину часова примају пола плате, за трећину фонда - исто толики део пуне просветарске зараде. За све њих, без обзира на то да ли немају ниједан час, држе десет одсто или имају пун фонд - држава плаћа сто одсто доприноса за здравствено и пензионско осигурање. На овогодишњој листи технолошких вишкова, кажу у синдикатима, највише је наставника ликовног, музичког и физичког, географије и историје. Прекобројни учитељи нашли су место захваљујући великом броју колега које су отишле у пензију.

ВЕРБИЋ И СЕРТИЋ О ДУАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ

Министар привреде Жељко Сертић и министар просвете, науке и технолошког развоја Срђан Вербић разговарали су о дуалном систему образовања и могућностима и начинима да се образовни систем Србије прилагоди потребама привреде. Дуални систем образовања иначе је произашао управо из потребе да се образовни систем што више прилагоди стању и потребама привреде. Значајне резултате дао је у Немачкој, Аустрији и Шведској, а свој јединствен систем развиле су и државе попут Малезије, Сингапура и Индонезије где су постигнути одлични резултати. У Србији, где је дуални систем тек у зачетку, због природе образовног система није могуће применити већ развијена решења већ је потребно прилагођавање у складу са нашим типом привреде и школством, а радиће се и на законској регулативи.

У пројекту развоја дуалног система у Србији, Министарство просвете, науке и технолошког развоја има подршку немачког ГИЗ-а. Развијају се нови трогодишњи профили (индустријски механичар, бравар, заваривач и лимар и електричар) и то у сарадњи са неколицином компанија у седам школа у Србији. План је да се у будућности сличан систем пренесе и на друге профиле у области пољопривреде, текстила и друге. Циљ је да ученици занатско-техничког образовања током школовања имају интензивну практичну наставу у предузећима у којима ће се касније запослити. На тај начин убрзава се припрема и оспособљавање за запослење и драстично скраћује период трајања обуке за посао. Истовремено, овим мерама популаришу се трогодишње школе (занати).

На састанку у Министарству привреде, коме су поред министра Сертића и Вебића присуствовали и представници Привредне коморе Србије, истакнута је спремност појединих земаља Европске уније, пре свих Немачке, да кроз конкретну техничку и финансијску помоћ, помогну Србији у реформи образовног система, а који би ишао у корак са актуелним економским кретањима. Закључено је да ће значајнији улогу у креирању будућих образовних профила имати и послодавци, као и Привредна комора Србије, који ће заједно са ресорним министарствима, формирати радну групу која ће нове планове конкретни реализовати у најскоријој будућности.

СКАМИЈЕ СВЕ ПРАЗНИЈЕ

• ШУ Нови Сад: 18 одељења мање
• ШУ Зрењанин: Ђака мање - одељења и мање и више!
• ШУ Сомбор: Мање ђака, одељења и школа

И ове школске године бела куга празни учионице у Војводини. У свим војвођанским окружима мање је и основаца и средњошколаца, па се и број одељења смањује, а укинута је чак и једна основна школа. И мада то за наставнике значи смањење броја часова, према подацима из школских управа, нераспоредених и наставника с непуним нормом часова ове године мање је него лане. „У Јужнобачком и Сремском округу ове школске године у основним и средњим школама има 420 ђака мање него прошле, када их је било 117.000“, каже начелник Школске управе у Новом Саду Петар Виђикант. „Због тога је смањен и број одељења и то у основним школама за 12, а у средњим за шест.“

Ипак, по речима Виђиканта, углавном захваљујући добром планирању и распоређивању, посебно у средњим школама, ове јесени има нешто мање наставника с непуним нормом часова него прошле. Тако је лане без пуне норме било 420 наставника, а сада, од укупно 13.500 запослених, с непуним фондом часова их је 389. „И наставника који су остали потпуно без часова ове године има мање него лане, тренутно их је седам“, каже начелник Школске управе задужене за највећи број школа у Војводини. „Међу њима је неколико наставника разредне наставе у селима мањих општина и неколико наставника стручних предмета из области машинства, пољопривреде и хемије. Трудимо се да се њихови случајеви сукцесивно решавају“ каже Виђикант.

И у сва три округа у Банату ове школске године мање је ђака него прошле. Према подацима Школске управе у Зрењанину, број основаца смањено се са 50.185 на 49.422, а број средњошколаца с прошлогодишњих 21.450, пао је на 20.599. Ипак, у банатским основним школама овог септембра број одељења је повећан за 21, углавном због одељења на језицима националних заједница и оних у школама за децу с посебним потребама. С друге стране, у средњим школама мањи број ђака донео је и смањење броја одељења за 33.

У Банату је на почетку ове школске године било 514 наставника с непуним нормом, али је у међувремену 163 од ових наставника добило недостајуће часове, тако да тренутно пуну норму нема 351 просветни радник, што је мање него лане у ово време. У сва три банатска округа ове године мање је и наставника који су на почетку школске године остали потпуно без часова. Наиме, лане их је било 17, а ове године их је 16.

„У Севернобачком и Западнобачком округу сада у основним школама има 29.000, а у средњим 14.200 ученика, што је мање него лане, па је и број одељења знатно смањен“, каже начелник Школске управе у Сомбору Борислав Станичковић. „Док смо прошле године, у односу на претпрошлу, имали укупно 23 одељења мање, ове године, у односу на прошлу, у основним школама имамо 17, а у средњим 24 одељења мање“. Ипак, по речима Станичковића, наставника с непуним фондом часова, а и оних који су остали потпуно без норме, има исто као и лане, то јест 113 их нема пуну норму, него у просеку 80 одсто, док је седам запослених остало нераспоредено.

У Школској управи Сомбор се надају да ће и ови запослени, а у питању су три наставника разредне наставе и четири радника који нису у образовном процесу, бити распоредени, као што је и прошле године већина оних који су на почетку школске године били нераспоредени касније распоредена, па су нераспоредени лане остали један наставник разредне наставе и два наставника стручних предмета у текстилним смеровима. „Пред ову школску годину, као мера рационализације, одлуком Владе Србије, због недовољног броја ђака укинута је једна основна школа у Сомбору“ - каже Станичковић.

„Ова школа, мада у центру Сомбора, имала је из године у годину све мање ђака, тако да их је на крају било само 100“ каже он.

РУСКЕ ЖЕЛЕЗНИЦЕ ПОМАЖУ ОБНОВУ ШКОЛА У СРБИЈИ

Учионице су све празније, па је и на почетку ове школске године готово 5.000 наставника делимично или потпуно остало без нормe. Ово показују последњи подаци Министарства просвете, док синдикалне процене кажу да је чак око 20.000 или сваки четврти просветар без пуног фонда часова. Због све мањег броја деце, ове године је у основним и средњим школама 175 одељења мање него лане. У Министарству кажу и да ниједан час у дневнику неће имати 130 наставника,

слично као и претходних година. Сви они примаће, ипак, целу плату, јер пара за њихове отпремнине нема.

А да апсурд буде већи, за нула часова недељно плата се не умањује, док они који држе половину часова примају пола плате, за трећину фонда - исто толики део пуне просветарске зараде. За све њих, без обзира на то да ли немају ниједан час, држе десет одсто или имају пун фонд - држава плаћа сто одсто доприноса за здравствено и пензионско осигурање. На овогодишњој листи технолошких вишкова, кажу у синдикатима, највише је наставника ликовног, музичког и физичког, географије и историје. Прекобројни учитељи нашли су место захваљујући великом броју колега које су отишле у пензију.

MALO TROŠIMO, JOŠ MANJE ZARAĐUJEMO

- Zarade u avgustu veće 1,2% • po potrošnji lošiji i od Bugara i Rumuna, • Slovenci i Hrvati daleko odmaglili • „zacementirani“ na začelju • Prosveta 2,6 odsto ispod republičkog proseka

Prosečna zarada isplaćena u avgustu 2014. godine iznosi 62.992 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u julu 2014. godini, nominalno je veća za 1,0% i realno je veća za 1,2%. Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u avgustu 2014. godine iznosi 45.610 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u julu 2014. godine, nominalno je veća za 0,9% i realno je veća za 1,1%.

U Srbiji su u avgustu najveće zarade isplaćene zaposlenima u proizvodnji duvanskih proizvoda – 91.587 dinara. Inače, avgustovski prosek za celu prerađivačku industriju bio je 39.860 dinara. Posle „duvandžija“, po običaju, i u avgustu su na rang-listi najbolje plaćenih u našoj zemlji bili zaposleni u snabdevanju električnom energijom i gasom, s prosekom od 77.888 dinara. Slede zaposleni u finansijskim delatnostima i osiguranju, čiji je avgustovski neto prosek bio 71.204 dinara.

Među zaposlenima u prerađivačkoj industriji najmanje su plaćeni proizvođači kože i predmeta od kože, koji su u avgustu u proseku kući nosili 23.712, dok su proizvođači odeće prosečno primili 26.266 dinara.

Prosečna zarada zaposlenih u državnoj upravi isplaćena u avgustu bila je 53.756, u obrazovanju 43.801, a u zdravstvu i socijalnoj zaštiti 44.065 dinara.

Period	Zarada u prosveti i republički prosek					
	Prosečne zarade			Prosečne zarade bez poreza i doprinosa		
	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (3:2)	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (7:6)
1	2	3	4	5	6	7
I-XII 2006	31.745	33.166	104,5	21.707	22.583	104,0
I-VI 2007	36.782	38.437	104,5	26.357	27.474	104,2
VII-XII 2007	41.074	42.528	103,5	29.425	30.370	103,2
I-XII 2008	45.674	48.299	105,7	32.746	34.451	105,2
I-XII 2009	44.147	49.958	113,2	31.733	35.666	112,4
I-XII 2010	47.450	50.141	105,7	34.142	35.867	105,1
I-XII 2011	52.733	53.273	101,0	37.976	38.152	100,5
I-XII 2012	57.430	56.906	99,1	41.377	40.764	98,5
I-XII 2013	60.708	59.573	98,1	43.932	42.757	97,3
I 2014	52.438	59.207	112,9	37.966	42.548	112,1
II 2014	60.845	59.861	98,4	44.057	42.930	97,4
III 2014	59.782	59.893	100,2	43.452	42.976	98,8
IV 2014	63.167	59.812	94,7	45.847	43.053	93,9
V 2014	60.966	59.957	98,3	44.184	43.020	97,4
VI 2014	61.992	60.683	97,9	44.883	43.504	96,9
VII 2014	62.380	61.009	97,8	45.216	43.725	96,7
VIII 2014	58.503	57.255	97,9	42.122	41.015	97,4

Period avgust 2014/avgust 2013.

Prosečna zarada isplaćena u avgustu 2014. godine nominalno je veća za 1,9% i realno je veća za 0,4% od prosečne zarade isplaćene u avgustu 2013. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena avgustu 2014. godine nominalno je veća za 1,9% i realno je veća za 0,4% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u avgustu 2013. godine.

Period januar–avgust 2014/ januar–avgust 2014

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–avgust 2014. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–avgust 2013. godine, nominalno je veća za 1,3%, a realno je manja za 0,8%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–avgust 2014. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–avgust 2013. godine, nominalno je veća za 1,6%, a realno je manja za 0,5%.

NAŠE PLATE MEĐU NAJMANJIM I U REGIONU

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u avgustu 2014. godine u Srbiji iznosila je 45.610 dinara, saopštio je Republički zavod za statistiku. Preračunato, prosečna zarada isplaćena u prošlom mesecu vredela je oko 380 evra. Zvanična statistika je saopštila i da je prosečna neto zarada isplaćena u periodu januar–avgust ove godine, u odnosu na prosek podeljen u istom periodu prošle, u dinarima bila veća 1,6 odsto, ali je realno vredela manje za 0,5 procenata.

Najveća prosečna mesečna plata zaposlenih u zemljama zapadnog Balkana u julu bila je u Sloveniji – 1.002,75 evra, a najniža u Makedoniji – 352,47 evra. U

Hrvatskoj je u junu isplaćeni prosek vredeo 728,92 evra i Hrvatska je pored Slovenije, jedina država bivše Jugoslavije, koja ima prosečnu platu veću od 500 evra. Od država potencijalnih kandidata za EU, najveća prosečna plata je u Crnoj Gori, koja je u avgustu iznosila 473 evra. Prosečna zarada u BiH u junu iznosila je 423,87, u Srbiji u julu 381,26, a u prošlom mesecu oko 383 evra, ako se uzme da je prosečan kupovni kurs evra u avgustu bio 119 dinara.

Prosečna zarada u Albaniji u julu bila je 377,84 evra, dok se Makedonija nalazi na poslednjem mestu sa prosekom od 352,47 evra.

Prosečne zarade na Zapadnom Balkanu (u evrima)	
Slovenija	1.002,75
Hrvatska	728,92
Crna Gora	473,00
BiH	423,87
Srbija	383,00
Albanija	377,84
Makedonija	352,00

KOLIKO TROŠI PROSEČAN SRBIN?

Po zvaničnoj statistici EU srpski BDP po kupovnoj moći (po stanovniku) 2013. godine bio je 2,8 puta niži od evropskog proseka. Stvarna potrošnja po stanovniku, kojom se preciznije meri životni standard (uključuje i zdravstvene i obrazovne usluge, koje se direktno ne plaćaju), niža je za skoro dva i po puta od proseka zemalja EU, što je praktično nepromenjeno u odnosu na nivo 2008. Lošije stojimo i od Bugarske i Rumunije, dok Hrvatska i Slovenija već izgledaju nedostizno sa čak tri, odnosno četiri, petine evropskog proseka po oba pokazatelja.

U Bugarskoj i Rumuniji je BDP po kupovnoj moći prošle godine iznosio 14,5 odnosno 13.400 dolara per capita, za razliku od 11.269 dolara kod nas. Ako opravdano ukalkulišemo neobračunati deo sive ekonomije u naš BDP (što za oko desetinu povećava BDP Srbije), mi i dalje ostajemo ispod komšija sa kojima se najčešće poredimo (Hrvati, sa čak 18.200 dolara su daleko ispred).

Ova slika i nije tako loša, poredeci je sa onom koju stvara BDP po tržišnim cenama. Naime, Srbija je stvarala oko 6.000 dolara po stanovniku 2013, što je skoro šest puta niže od proseka EU (i više nego dva puta manje od Hrvatske ili Mađarske, te skoro četiri puta manje od slovenačkog proseka). Ova razlika u pokazateljima je posledica nivoa prosečne cene robe, ali pre svega usluga, koje su u Srbiji ipak neuporedivo (grubo dvostruko) niže. Na primer poznato je da naši

iseljenici uglavnom odlazak kod zubara ili pedikira 'čuvaju' za posetu otadžbini.

Međutim, iako ovi brojevi izgledaju zabrinjavajuće treba naglasiti da u novovekovnoj državnosti naše zemlje, koja traje oko dva stoleća, situacija skoro nikada nije bila znatnije bolja. Naime, podaci čuvenog američkog ekonomskog istoričara Medisona ukazuju da je nivo BDP po kupovnoj moći u našoj zemlji, izuzevši sedamdesete godine prošlog veka, praktično konstantno na evropskom začelju, gde se iza nas po pravilu nalazi Albanija. Tako se Srbija 1870. godine duplo slabije kotirala od mađarskog dela Austrougarske, a lošije i od Rumunije. Dve decenije kasnije situacija je slična, kao i 1913. Tek 1938. konačno prestizemo Rumuniju, ali nam je tada životni standard duplo slabiji od mađarskog ili poljskog, te čak četiri puta niži od onoga u zemljama zapadne Evrope.

Istorijski najbolja pozicija, pomognuta silnim zaduživanjem, je godinu pred smrt Broza kada Srbija bolje stoji od Rumunije, Bugarske, Mađarske, Poljske, i tek dva puta slabije od proseka zapadne Evrope. Do 1990. situacija se blago pogoršala (bili smo na oko dve petine proseka zapadne Evrope, i još bolji od istočnih suseda). Nakon toga kreće sunovrat, koji je zaustavljen 2000. Nakon toga kreće rast, ali tek na nivou prosečnog u centralnoj i istočnoj Evropi, što je naše zaostajanje cementiralo.

МИНУЛИ РАД

Питање: Чланом 108. став 1. тачка 4. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 75/14) прописано је да запослени има право на увећању зараду по основу времена проведеног на раду за сваку пуну годину рада остављену у радном односу код послодавца (МИНУЛИ РАД). Да ли примена овог члана значи да се минули рад код ранијих послодавца не урачунава у зараду и да ли се може колективним уговором или другим општим актом уговорити другачије?

Одговор: Минули рад је разлог за увећање зараде запосленог, међутим, по новом закону о раду обрачунава се само код последњег послодавца, осим у ситуацијама где се при обрачунава минулог рада рачуна и време проведено у радном односу код послодавца претходника из члана 147. закона, као и код повезаних лица са послодавцем у складу са законом.

Законом је прописано да је проценат увећања зараде у случају минулог рада НАЈМАЊЕ 0,4% од основнице, што значи да се колективним уговором или општим актом може прописати да проценат увећања буде и већи (нпр. 0,5%, 0,7%...).

Међутим, постоји још једна ситуација која се може применити на „случај минулог рада“ што није садржано у Закону, али заузет је такав став да одредбе колективних уговора, односно уговора о раду, којима се утврђује другачији, тј. дужи период на основу кога се врши обрачун увећања зараде по основу „минулог рада“ у односу на законско решење, сходно члану 8. Закона, представља повољније право запосленог и таква одредба (нпр. „за све године проведене у радном односу“) није у супротности са Законом.

Што значи да је конкретан одговор на Ваше питање: „да, може се колективним уговором, уговором о раду или правилником о раду прописати да се у случају увећања зараде, „минули рад“ може обрачунавати и код других послодавца или да се пропише већи проценат за обрачун минулог рада“.

ОДНОС ЗАКОНА О РАДУ И ОПШТИХ АКТА

Министарство рада је недавно одржало саветовање на којем су заузети ставови који се тичу међусобног односа Закона о раду и општег акта послодавца и/или уговора о раду и/или колективних уговора.

Наиме, на овом саветовању заузет је став да одредбе општег акта (колективни уговор, одн. правилник о раду) и уговора о раду могу прописивати већа права од оних уређених Законом, осим ако законом није другачије одређено.

Ово значи да се, осим у три посебна случаја, сва остала права запослених, за која је дат основ у Закону (да се уређују општим актом) могу уредити у већем обиму или на повољнији начин од онога што је прописано Законом. Сходно томе ове нове чињенице треба имати у виду посебно оне које се односе на минули рад и/или висину накнаде зараде.

Зато Вам преносимо текст са најновијим тумачењима примене одредби Закона о раду – тј. у складу са новоусвојеним ставом Министарства.

Чланом 117. Закона о изменама и допунама Закона о раду („Сл. гласник РС, бр. 75/14), утврђено је да одредбе колективног уговора, односно правилника о раду који је на снази на дан ступања на снагу овог закона (29.7.2014.) а које нису у супротности са овим законом, остају на снази до истека важена колективног уговора, односно до доношења правилника о раду у складу са овим законом, а најдуже шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Ово значи да су важећи колективни уговори, одн. правилници о раду, без обзира на период на који су закључени, у примени најдуже до 29. јануара 2015. год. и то само у делу који нису супротни закону! У међувремену, могу са анексирати (општи акт) ради усаглашавања са одредбама Закона о раду. Међутим, и за те измене и допуне важи исто правило одредбе измењених чланова општих аката важе најкасније до 29.1.2015. год.

Значи, интенција законодавца је била да сви послодавци најкасније до горе наведеног датума донесу нови општи акт (колективни уговор, односно правилник о раду).

У складу са чл. 117. ст. 2. Закона о изменама и допунама Закона о раду, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања дужно је да обавештење о престанку важења посебних колективних уговора објави у „Сл. гласнику РС“.

Такође, чланом 111. Измена и допуна Закона о раду, уређено је да послодавац може са запосленима који су засновали радни однос закључно

са 28.7.2014. год. да закључи уговор о раду или анекс уговора, у року до 27.9.2014. год. при чему се истим (уговором) не заснива радни однос. Ако послодавац са наведеним запосленим не закључи уговор о раду или анекс уговора у смислу наведеног, уговори о раду закључени закључно са 28.7.2014. год. остају на снази у делу у коме нису у супротности са овим законом.

Значи, као и код колективних уговора и правилника о раду, до закључења новог или анекса уговора о раду (а ради усаглашавања са Законом) примењују се само одредбе уговора о раду, у делу у коме нису у супротности одредбама Закона. Одредбе уговора о раду које су у супротности са Законом се не примењују, већ се директно примењују одредбе Закона и општег акта!

Подсећамо да је чланом 8. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13 и 75/14 – даље: Закон) утврђено да општи акт и уговор о раду НЕ могу да садрже одредбе којима се запосленом дају мања права или утврђују неповољнији услови рада од права и услова који су утврђени законом, односно да се општим актом и уговором о раду могу утврдити већа права и повољнији услови рада од права и услова утврђених законом, као и друга права која нису утврђена законом, осим ако законом није другачије одређено.

Такође, чланом 9. Закона утврђено је да ако општи акт и поједине његове одредбе утврђују неповољније услове рада од услова утврђених законом, примењују се одредбе Закона. Поједине одредбе уговора о раду којима су утврђени неповољнији услови рада од услова утврђених законом и општим актом, односно које се заснивају на нетачном обавештењу од стране послодавца о појединим правима, обавезама и одговорностима запосленог – ништаве су.

Ово значи да одредбе општег акта (колективни уговор, односно правилник о раду) и уговора о раду, могу прописивати већа права од оних уређених Законом, осим ако законом није другачије одређено. Према томе, у случају императивних одредби Закона, права запослених се не могу општим актом и уговором о раду другачије утврђивати, односно у том случају се не може утврђивати повољнији обим права од права утврђеног Законом.

С тим у вези, најновијим изменама и допунама Закона, утврђене су три императивне одредбе и то: одредбе члана 158. којом се прецизира период за обрачун отпремнине за случај технолошког вишка; отказни рок од стране запосленог који не може бити дужи од 30 дана (члан 178. Закона) и висина накнаде зараде синдикалног представника која не може бити већа од његове просечне зараде у претходних 12 месеци (члан 214. Закона).

Ово значи да сва остала права запослених, за која је дат основ у Закону (да се уређују општим актом), могу се у већем обиму или на повољнији начин уредити.

НАКНАДА СИНДИКАЛНОГ ПРЕДСТАВНИКА

Чланом 211. Закона, утврђено је да представник синдиката има право на плаћено одсуство ради обављања синдикалне функције, у складу са колективним уговором или споразумом послодавца и синдиката, сразмерно броју чланова синдиката.

Сходно члану 214. Закона, синдикални представник који одсуствује са рада у складу са чл. 211-213. Закона има право на накнаду зараде која не може бити већа од његове просечне зараде у претходних 12 месеци у складу са општим актом и уговором о раду.

Ово значи да за време одсуства са рада због обављања синдикалне функције, синдикални представник има право на накнаду зараде највише у висини његове просечне зараде у претходних 12 месеци.

Имајући у виду да је чланом 8. ст. 2. Закона, прописано да се општим актом могу утврдити повољнија права, осим ако законом другачије није одређено, односно како је чланом 214. Закона утврђен максимални износ накнаде зараде на који синдикални представник има право за време одсуства са рада због обављања синдикалне функције, мишљења смо да одредбе колективних уговора којима се та накнада утврђује у већем износу су у супротност са законом, те би од дана 29.7.2014. год. требало применити члани 214. Закона о раду.

Према томе, уколико је накнада зараде синдикалног представника обрачуната на основу одредби општег акта, већа од накнаде зараде синдикалног представника која се утврђује на основу одредби члана 214. Закона, оваква одредба је у супротности са Законом, односно не може се примењивати.

(Цео њекст можете преузети са нашеј сајта)

NAOMI ČESTITALA „MALARIJI“ NA NOBELOVOJ NAGRADI

Manekenka Naomi Kembel se propisno obrukala na svom Tviter profilu, kada je umesto devojčici Malali, dobijanje Nobelove nagrade čestitala malariji. Ona je na svom Tviter profilu napisala: „Čestitke malariji na dobijanju Nobleove nagrade za mir“. Društvena mreža je odmah buknuła sa negativnim komentarima ka manekenki, s obzirom da je devojčica iz Pakistana izuzetno cenjena u svetu zbog svoje borbe za obrazovanje devojaka u toj zemlji.

ORGANIZOVAO ŽURKU PA POZVAO POLICIJU

Tinejdžer (16) iz Sijetla je iskoristio put svojih roditelja u Portland da napravi žurku na kojoj su se konzumirala alkoholna pića i droga, ali je na kraju sam pozvao policiju, videvši da su se stvari otele kontroli. Najpre su se njegovi gosti pobili i počeli da lome stakleni nameštaj u kući, a kada se okršaj preneo napolje, a ortaci srušili komšijinu ogradu, mladić je odlučio da prekine ludilo i stvar prepusti policajcima.

MADRID: ŠPANSKI STUDENTI ISTERALI UKRAJINSKE SA FAKULTETA

Studenti Univerziteta u Madridu izbacili su nekoliko radikalnih Ukrajinaca koji su upali na predavanje, u pokušaju da isprovociraju sukob. Nakon incidenta, pojavili su se plakati „Ukrajina obasuta fašizmom neće postojati“ širom celog kampusa. Fakulteti političkih nauka i sociologije organizovali su tribinu pod nazivom „Humanitarna kriza u jugoistočnoj Ukrajini i njene posledice po Evropu“, obogaćenu fotografijama Odesa, i regiona Donjeck i Lugansk. Tribina je praćena serijom predavanja o krizi u ovoj evropskoj državi. Dok su se studenti spremali za jednu od diskusija, na temu masakra u Odesi koji se dogodio 2. maja, u kome je stradalo preko 50 aktivista, nekoliko radikalno opredeljenik Ukrajinaca uletelo je u amfiteatar noseći zastave te države, kao i parole fašističkih stranaka, ne dozvolivši profesorima da započnu predavanje.

Prema pisanju španskog lista „La republika“, Ukrajinci su članovi neonacističke partije Svoboda. Uzvikivali su ime Stepana Bandere, ukrajinskog naciste iz 2. svetskog rata i pretili studentima. „Isprva su ih profesori kulturno zamolili da napuste predavanje, što su oni odbili, što je razbesnelo studente, koji su počeli da uzvikuju: „Fašisti, marš napolje!“, a skoro pola fakulteta uključilo se u izbacivanje ukrajinskih nacionalista iz zgrade“, navodi se u izveštaju RIA. <http://www.youtube.com/watch?v=vm6rGJliv6Q>

“ERASMUS”: STUDENTI NA RAZMENAMA NAPRAVILI MILION BEBA

Mislili ste da seks i Bolonjska deklaracija nemaju nikakve veze? E, pa pogrešili ste! Evropski program studentske razmene “Erasmus” zaslužan je za što je na svet došlo milion novorođenčadi, objavila je u ponedeljak evropska komesarka za obrazovanje Andrula Vasiliu. Program Erasmus omogućava studentima da studiraju na univerzitetima u inostranstvu i pomaže njihovo finansiranje. Utemeljen je 1987. godine. Istraživanje bivših studenata Erasmusa pokazalo je da ih gotovo trećina danas ima životnog partnera ili partnerku druge nacionalnosti – što je tri puta više od studenata koji nisu studirali u inostranstvu. Njih 27 odsto upoznao se tokom studija. „Ti su parovi na svet doneli milion „Erasmus beba“, rekla je Vasiliu. Istraživanje je pokazalo i da se studenti iz tog programa lakše zapošljavaju te kako je verovatnije da će se preseliti u potrazi za poslom. Nakon diplome 45 posto bivših studenata Erasmusa preselilo se u drugu zemlju. Istraživanje je sprovedeno u 34 zemlje i u njemu je učestvovalo 75.000 bivših studenata.

SA 13. GODINA NAPUSTIO ŠKOLU DA BI IGRAO „MONOPOL“, SA 18. KUPUJE NAJVEĆI DOBAVLJAČKI LANAC

Haris Aslam (18), momak koji je napustio školu sa 13 godina kako bi se posvetio igranju „Monopola“, ima veliku šansu da otkupi jedan od najvećih dobavljačkih lanaca u Britaniji, „Nisa Retail“, gde je već član upravnog odbora. Ovaj mladi ljubitelj popularne društvene igre sprema se za nadmetanje u kupovini „Nisa Retail“ franšize. Haris Aslam je napustio školu sa svega 13 godina, kako bi radio u porodičnoj piljari, a vrlo lako se može naći na čelu kompanije koja snabdeva preko 2.500 prodavnica širom Velike Britanije.

ROHANI ZA VEĆU SLOBODU UNIVERZITETA

Iranski predsednik Hasan Rohani pozvao je na veću slobodu na iranskim univerzitetima, dodajući da ograničenja guše inovativnost. „Nebitna ograničenja dovešće do odlaska poštenih i sposobnih pojedinaca i promocije ljudi koji se dodvoravaju“, rekao je Rohani na skupu povodom početka nove akademske godine koji je prenosila državna tv, javio je AP. On se takodje požalio da na toj ceremoniji niko od predstavnika studenata nije održao govor. „Ja sam ovde da slušam a ne da držim govore. Za žaljenje je da niko iz studentskih udruženja danas ovde nije govorio“, kazao je Rohani.

Rohani, relativno umeren političar izabran prošle godine, obećao je da će se zalagati za veću otvorenost u islamskoj republici, ali je naišao na žestok otpor sledbenika tvrdog kursa u vladi, navodi AP.

